Мотивоційно-ціннісне ставлення студентів технічних спеціальностей до самостійних занять фізичною культурою

Корж Н.Л.

Запорізький національний технічний університет

Анотації:

Розглянуто напрямки мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до фізичної культури, здорового способу життя, фізичного самовдосконалення, потреби в регулярних заняттях фізичною культурою та спортом. В анкетуванні прийняли участь 310 студентів. Визначено чинники, які знижують або підвищують мотиваційно-ціннісне ставлення до самостійних занять. Показано напрямки формування у студентів життєвої активності під час навчання та у майбутній професійній діяльності. Виділено два рівня цінностей: суспільний і особистісний. Рекомендовано планомірний перехід від обов'язкових форм занять до процесу фізичного самовдосконалення студентів. Наголошено на посиленні методичної спрямованості педагогічного процесу і засвоєнні студентами знань, які дозволяють самостійно та раціонально здійснювати фізкультурно-спортивну діяльність.

Корж Н.Л. Мотивационно-ценностное отношение студентов технических специальностей к самостоятельным занятиям физической культурой. Рассмотрены направления мотивационно-ценностного отношения студентов к физической культуре, здоровому образу жизни, физическому самосовершенствованию, потребности в регулярных занятиях физической культурой и спортом. В анкетировании приняли участие 310 студентов. Определены факторы, которые снижают или повышают мотивационно-ценностное отношение к самостоятельным занятиям. Показаны направления формирования у студентов жизненной активности во время обучения и в будущей профессиональной деятельности. Выделены два уровня ценностей: общественный и личностный. Рекомендовано планомерный переход от обязательных форм занятий к процессу физического самосовершенствования студентов. Отмечено усиление методической направленности педагогического процесса и усвоения студентами знаний, которые позволяют самостоятельно и рационально осуществлять физкультурно-спортивную деятельность.

Korzh N.L. Motivational-value attitude technical students to self-employment physical culture. The directions of motivational-value ratio of students to physical education, healthy lifestyles, physical self, the need for regular physical education and sport. In the survey attended by 310 students. The factors that reduce or increase the motivational value attitude to self-employment. Showing the direction of formation of students' vitality while learning and future careers. Identified two levels of values: social and personal. Recommended a smooth transition from compulsory forms of physical training in the process of self-students. Experiencing a rise in the methodological orientation of teaching and learning process of students of knowledge that can independently and efficiently to carry out sports and athletic activities.

Ключові слова:

мотиваційний, ціннісний, студент, спеціальність, фізична, культура, самостійний.

мотивационный, ценностный, студент, специальность, физическая, культура, самостоятельный.

motivational, evaluative, student, profession, physical, culture, self.

Вступ.

Програма «Фізичного виховання» у вищих технічних навчальних закладах як навчальна дисципліна передбачає оволодіння студентами певної системи знань, навчання рухам і розвитку фізичних якостей, оволодіння професійно значимими знаннями, якостями, вміннями і навичками, створення установ до активного спонукання студентів до фізичної культури і спорту, включення у процес фізичного самовиховання і самовдосконалення. При цьому багато хто з науковців визнає, що дворазове заняття на тиждень з фізичного виховання не забезпечує належного підвищення рівня фізичної підготовленості, збереження високої працездатності і зміцнення здоров'я.

Викладання предмету «Фізичне виховання» має закласти у свідомості студентів розуміння основ забезпечення та розвитку фізичного і морального здоров'я, комплексного підходу до формування розумових і фізичних якостей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів і форм фізичного удосконалення.

У літературі ми знаходимо розподілення цінностей на різні групи. Загальноприйнятим є розподіл ціннісного аспекту фізичної культури на матеріальні та духовні [1].

Говорячи про ціннісний потенціал фізичної культури у сучасному соціумі слід виділяти два рівня цінностей: суспільний і особистісний і представляти механізм перетворення суспільних цінностей у особисте надбання кожної особистості.

До суспільних цінностей фізичної культури відносяться: накопичені людством спеціальні знання з фізичного вдосконалення; спортивна техніка; технологія спортивної підготовки; спортивні досягнення; кращі зразки моторної діяльності; методика оздоровлення та оздоровчі практики, все, що створено людьми для оздоровлення та організації здорового способу життя.

Особистісний рівень засвоєння цінностей фізичної культури: знання людини у сфері фізичного вдосконалення; володіння руховими уміннями та навичками; рівень розвитку фізичних якостей та морфофункціональних систем; здатність до самоорганізації здорового способу життя; соціально-психологічні установки та орієнтація на заняття фізкультурно-спортивною діяльністю; рівень резервних (мобілізаційних) можливостей у результаті занять фізичними вправами.

Зміст ціннісного потенціалу фізичної культури не вичерпується зазначеними вище характеристиками. З розвитком суспільства фізична культура поряд з іншими соціальними явищами постійно розширює межі свого впливу на життя особистості. Однак структура сучасного ціннісного потенціалу залишається відносно стабільною.

Особистість є зв'язуючою ланкою між соціальним середовищем і організмом людини, при цьому вона виступає у взаємодії з цінностями фізичної культури у трьох важливих аспектах:

- засвоює цінності фізичної культури;
- функціонує у культурному середовищі як носій і виразник цінностей фізичної культури;

© Корж Н.Л., 2012

• творить фізичну культуру, будучи суб'єктом культурної творчості.

Мотивація – це співвіднесення цілей, що стоять перед особистістю, які він прагне досягти, і внутрішньої активності особистості, тобто її бажань, потреб і можливостей.

Мотиваційно-ціннісне відношення виражає внутрішню позицію особистості, яка обумовлює конкретну структуру її відношення до дійсності, до оточуючих, до самого себе і психологічно оформленого оцінюючого судження. Відношення до цінностей фізичної культури буде набувати позитивну мотивацію за умови трансформації зовнішніх стимулюючих впливів на особистість студента, у внутрішні спонукаючи сили як спосіб «присвоєння», інтеріоризації духовних цінностей, вироблених людством у сфері фізичної культури.

Круцевич Т.Ю., Цьось А.В., Шиян Б.М. та інші науковці цю проблему однією з головних проблем фізичного виховання. Це зумовлено ще й тим, що існує значний дефіцит теоретичних розробок і практичних рекомендації щодо формування мотивації, яка спонукає студентів до систематичного фізичного вдосконалення [1]. Розглянуто ієрархію мотивів, визначено місце мотиву діяльності в житті людини.

Круцевич Т.Ю. [1] відмічає, що рівень особистої фізичної культури є об'єктивною передумовою формування його професійної компетентності і успішності педагогічної діяльності викладача в вузі. Деякі вчені характеризують фізичну культуру в особистісному плані як доцільну рухову активність людини у вигляді різних форм рухової активності спрямовану на формування необхідних рухових навичок, фізичних здібностей, оптимізацію здоров'я і працездатності [2]. М.Я.Віленський, Р.С. Сафін теоретично обґрунтували структуру фізичної культури особистості, яка включає в себе:

• мотиваційно-ціннісні орієнтації особистості на активно позитивне ставлення до фізичної культури, сформовану життєву потребу в ній; систему знань і переконань, які необхідні для практичної виховної діяльності з фізичної культури і спорту;
• фізичну досконаліть особистості, яка визначає розвиток її психофізіологічних і фізичних можливостей;
• діяльну суть фізичної культури, яка проявляється у широкому діапазоні фізкультурно-спортивної діяльності (пізнавальної, пропагандистської, інструктивно-педагогічної, суддівської, організаторської), а також в саморозвитку і самовихованні для досягнення в ній високих результатів [3, 4].

Вивчення сучасної наукової літератури дає підстави констатувати посилення зв'язків освіти та культури де головною метою є створення сприятливих умов для досягнення само тотожності через розвиток сутнісних сил і формування мотиваційно-ціннісного ставлення у студентів технічних спеціальностей до цінностей фізичної культури.

Але як показує досвід викладачів фізичної культури у сучасної студентської молоді недостатньо розвинене мотиваційно-ціннісне ставлення до занять фізичною культурою та спортом, що свідчить про необхідність подальшого пошуку ефективних шляхів, методів посилення мотивації щодо формування пізнавальної активності у студентів технічних спеціальностей до занять фізичною культурою і спортом.

Дослідження проводилось згідно зведеного плану НДР у сфері фізичної культури та спорту на 2011 – 2015 р.р. Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України за темою № 3.5 «Науково-теоретичні основи інноваційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» номер державної реєстрації № 0111U001169.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Мета роботи – вивчення мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичної культури серед студентів технічних спеціальностей Запорізького національного технічного університету (ЗНТУ), формування установки на здоровий спосіб життя та фізичне самовдосконалення, потреби в регулярних заняттях фізичною культурою та спортом.

Методи та організація дослідження. Аналіз науково-методичної літератури, вивчення та узагальнення досвіду фізкультурно-педагогічної практики, педагогічне спостереження, анкетування, методи математичної статистики (метод кількісно-математичного підрахунку обраних варіантів відповідей).

Результати дослідження.

Залучення студентської молоді до фундаментальних культурних цінностей, серед яких окреме місце належить і фізичній культурі, стає головним засобом досягнення мети вищої освіти [5].

Серед комунікативних каналів, які впливають на формування ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом можна відзначити: пресу, телебачення та дані у мережі Інтернет з яких сучасна молодь може отримати інформацію.

У питанні «З яких джерел Ви отримуєте інформацію про фізичну культуру та спорт?» респондентам можна було виділити декілька варіантів відповідей. Аналіз результатів анкетування показав, що першу сходинку займають телебачення та соціальні мережі Інтернету – 65%; на другій позиції засоби масової інформації – 7%; інформацію від викладача отримують лише – 5% студентів.

Розглядаючи аспект зацікавленості студентів в питаннях, що мають відношення до фізичної культури і спорту, нами було виділено декілька найбільш мотивуючих чинників: критерії зміцнення здоров'я – 64%; основи здорового способу життя під час навчання – 25%; професійно-прикладна фізична підготовка – 15% студентів.

Формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до фізичної культури – цілеспрямований, багатогранний, суперечливий і в той же час цілісний процес, обумовлений сукупністю соціальних умов і факторів, котрі становлять причину і рухому силу її розвитку. Оскільки процес розвитку і становлення студента є результатом багатьох взаємозв'язків і взаємодій внутрішніх сфер і зовнішніх обставин, то спо-

стерігається прояв як зовнішніх (об'єктивних) так і внутрішніх (суб'єктивних) чинників.

Серед причин, які заважають студентам регулярно відвідувати заняття з предмету фізичного виховання маємо відзначити: лінощі – 45%; відвідування спортивних секцій університету – 15%; відвідування спортивних секцій на базі сторонніх організацій – 10% респондентів.

У відповідях на питанні анкети «Що Вам подобається на заняттях фізичною культурою?» 49% опитаних відзначили можливість переключатися від розумової діяльності; 24% – можливість проявляти морально-вольові якості; 21% – можливість знизити (або зняти) психоемоційні стреси.

До числа якостей, що забезпечують працездатність інженера, на які впливають регулярні заняття фізичною культурою, студентами були виділені на їхню думку основні якості: розвиток фізичних якостей відзначили 93%; психічну стійкість – 63%; розумову активність – 40% студентів.

У ході проведення педагогічного спостереження щодо визначення чинників які обумовлюють формування мотиваційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою переважне значення мають такі чинники, як матеріальне забезпечення спортивної бази, особистість викладача, між особисті відносини, особистий стан здоров'я, відсутність вільного часу, житлові умови, та додаткові матеріальні витрати.

В оцінці впливу суб'єктивних факторів щодо формування мотиваційно- ціннісного ставлення у студентів технічних спеціальностей до фізичної культури маємо відзначити низький рівень усвідомленості впливу фізкультурно-спортивної діяльності на духовно-інтелектуальну сферу особистості, більшість студентів приділяють недостатнього значення фізичній культурі, як складової їхньої життєвої активності під час навчання та у майбутній професійній діяльності.

За силою свого впливу перелічені чинники зовсім не однакові. Одні є ведучими, інші мають менш суттєве значення. Однак кожен з них на певному відрізку студентського життя може здійснити рушійний вплив на формування цінностей фізичної культури. Тому недооцінка, а тим паче їх ігнорування, може негативно сказатися на процесі формування мотиваційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою.

Висновки.

1. Проведене соціологічне дослідження дозволило виявити об'єктивні та суб'єктивні чинники, які вказують на те, що більшість студентів приділяють недостатнього значення фізичній культурі в якості складової їхньої життєвої активності під час навчання та у майбутній професійній діяльності.
2. Такий шлях, як передбачення планомірного переходу від обов'язкових форм до процесу фізичного самовдосконалення студентів зумовлює посилення освітньої та методичної спрямованості педагогічного процесу, засвоєння студентами фізкультурних знань, які дозволяють самостійно та раціонально здійснювати фізкультурно-спортивну діяльність.
3. Опираючись на показники проведеного анкетування маємо визначити, що у студентів технічних спеціальностей низький рівень усвідомленості впливу фізкультурно-спортивної діяльності на духовно-інтелектуальну сферу особистості, більшість студентів приділяють недостатнього значення фізичній культурі, як складової їхньої життєвої активності під час навчання та у майбутній професійній діяльності.

Подальше дослідження передбачається провести в напрямку вивчення та визначення потреб в активності студентів технічних спеціальностей.

Література:

1. Круцевич Т.Ю. Теория и методика физического воспитания. Т. 2. К.: Олимпийская литература, 2003. С. 18.
2. Шиян М.Б. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. Тернопіль: Богдан, 2001. 272 с.
3. Ріпак М.О. Фізична культура і здоров'я жінки-вчительки: Методичний посібник із самоосвіти педагога. Л.: НВФ «Українські технології», 2005. 165 с.
4. Тищенко В.А. Управление процессом физического воспитания студентов аграрного профиля. Физическое воспитание студентов, 2010. №6, С. 67-70.
5. Холодов Ж.К., Кузнєцов В. С. Теорія і методика фізичного виховання і спорту, М.: Академія, 2000, 200 с.

Информация об авторе:
Корж Наталия Леонидовна
nata2008_80@bk.ru
Запорожский национальный технический университет
ул. Жуковского 64, г.Запорожье, 69000, Украина.
Поступила в редакцию 12.03.2012г.

References:

1. Krucevich T.Iu. *Teoriia i metodika fizicheskogo vospitaniia* [Theory and method of physical education], Kiev, Olympic Literature, 2003, T.2, p. 18.
2. Shiian M.B. *Teoriia i metodika fizichnogo vikhovannia shkoliariv* [Theory and method of physical education of schoolchildren], Ternopil, Bohdan, 2001, T.1, 272 p.
3. Ripak M.O. *Fizichna kul'tura i zdorov'ia zhinki-vchitel'ki* [Physical culture and health of woman-teacher], Lviv, Ukrainian technologies, 2005, 165 p.
4. Tishchenko V.A. *Fiziceskoe vospitanie studentov* [Physical Education of Students], 2010, vol.6, pp. 67-70.
5. Kholodov Zh.K., Kuzniecov V. S. T*eoriia i metodika fizichnogo vikhovannia i sportu* [Theory and method of physical education and sport], Moscow, Academy, 2000, 200 p.

Information about the author:
Korzh N.L.
nata2008_80@bk.ru
Zaporozhia National Technical University
Zhukovskogo str. 64, Zaporozhia, 69000, Ukraine.
Came to edition 12.03.2012.